

(The Telegraph, 7.8.2011)

Континентална Европа је роб делузија [\[1\]](#) . Да је неки просечан лидер еврозоне, неки председник народне банке, или председник неке комерцијалне банке еврозоне обичан грађанин, већ одавно би му била постављена дијагноза да је безнадежно поремећен, и био би стрпан у лудницу. Али, да је обичан грађанин, тај би био и мање опасан. Они који за себе тврде да су папа (или Наполеон) могу изазивати нелагодности фамилији или пријатељима, али они који тврде да је евро одржива монета и да је пакет мера за спасавање Грчке решио тај проблем - могу изазвати поремећај целокупне светске економије.

Изгледа да државе еврозоне стоје пред неизбежним избором. Морају или да раде у правцу тога да постану јединствена држава, или морају да одбаце заједничку валуту.

Мада је вероватно прекасно да се евро оспособи за функцију, можда би се ипак могла испланирати стратегија за остваривање тога

Мада је вероватно прекасно да се евро оспособи за функцију, можда би се ипак могла испланирати стратегија за остваривање тога. То би изискивало корените промене и драматично укидање суверенитета 17 држава-чланица. Морао би се створити положај министра финансија који би доносио све важне одлуке о порезима, зајмовима и јавним трошковима, док би Европска централна банка контролисала висине камата и вршила регулисање банака. Било би тешко извршити централизовање контроле фискалне и монетарне политике без увођења заједничког, стандардизованог, тржишта рада. Еврозона би постала суверена држава, а оних 17 досадашњих држава – чланица, биле би само њене обичне провинције.

Када се то овако дефинише, апсурд постаје очигледан. Не само да не постоји демократски мандат за извођење такве промене, него не постоје ни средства да се до ње дође. У овом тренутку, постоји врло мало поштовања у јавности према важнијим вођама. Хозе Луис Запатеро се не противи изборима у Шпанији у којима се очекује да ће

његова странка бити губитник, а Ангела Меркел и Николас Саркози би током следећих неколико месеци могли изгубити власт. Ако то заиста политички преживе, то ће бити више захвуљујући слабости њихових противника, него захвујући њиховим сопственим снагама (а Берлускони се користи још и слабостима италијанског правног поретка). Ниједно од њих нема политичку тежину, нити моралну величину да би постао демијург [\[2\]](#)

Нове Европе. Уколико би дошло до озбиљног покушаја кретања у правцу федерализма, дошло би до поплаве популизма и опште политичке нестабилности.

Избора уствари и нема. У свом садашњем облику, евро је готов

Услед тога, избора уствари и нема. У свом садашњем облику, евро је готов. То нас ставља пред огроман проблем: а шта затим? Нико још није изнео план за мирно и сређено решавање, а то је и оно до чега највероватније неће ни доћи. Вероватни исход су државни банкрот и продужена банкарска криза и вероватно је да то већ сада следи. Већ је месецима било јасно да су многе банке на европском континенту у ствари цареви у „новом“ оделу (голи) и да су процене њиховог капитала искључиво засноване на фантазијама. (Онима који су одговорни за то није место у лудници – него у затвору.) А, на крају, постаје немогуће да се сакрије разлика између банкарских салда и неке нудистичке колоније. Постоје снажне гласине да је неколико важних банака већ на рубу колапса. Ако заиста дође до тога – где ће се онда паника зауставити? Повремено ми се чини да смо створили проблем чије решавање превазилази моћ људског разума.

Реч „економија“ потиче од грчке речи која означава „вођење домаћинства“. Хајде да погледамо на разлике између реалног света „домаћинства“ у коме људи раде, купују, инвестирају, штеде и позајмљују и оног, вештачког економског света, који су створили политичари и банкари

Још је Ниче казао да ако дуго буљиш у понор – он ће почети да буљи у тебе (у његовом случају, то се том јаднику и догодило). Зато, отпузимо са ивице тог понора, и почнимо да схватамо реалност. Реч „економија“ потиче од грчке речи која означава „вођење домаћинства“. Хајде, онда да погледамо на разлике између реалног света „домаћинства“ у коме људи раде, купују, инвестирају, штеде и позајмљују и оног, вештачког економског света, који су створили политичари и банкари.

Немојмо заборавити да је новац сличан нуклеарној физици – само у обрнутом смислу. Сви знамо шта је Медељејевљева табела елемената, а неки од нас чак и схватају шта су суб-атомске честице. У случају новца – знамо шта је фунта (стерлинга). Али, шта ако се ради о 10 милијарди фунти? Све док се сматра да је то стварна, употребљива имовина – она може заузимати почасно место у списку имовине неке Мегабанке – па чак и у случају да се састоји од државних обвезница Грчке, или [америчких] у ствари безвердних хипотекарних обвезница. Ако дођеш до закључка да то више није реална имовина банке

– онда банка може да банкротира – а са њом пропада и читав један комад банкарског система.

Онда када је избила банкарска криза, изгледало је да се сви слажу да је финасијска контрола банака први и важан задатак. Требало је показати шта су дуговања. У случају потребе, требало је извршити докапитализацију банака. Када се схвати да централне (народне) банке стоје иза читавог банкарског система, неће више долазити до формирања бесконачних редова штедиша које желе да из банака спасу своје паре. Вратиће се мир, а са њим и банкарске позајмице у неком разумном обиму.

У сваком тренутку може да нас погоди друга фаза банкарске кризе

До тога није дошло. Изгледа да на нам као и у почетку, није успело да идентификујемо оне „отровне“ своте. У сваком тренутку може да нас погоди друга фаза банкарске кризе. Али, мада је прекасно да се хаос избегне, мора се нешто учинити око оне „отровности“. Можда ће бити могуће да се под надзором централне банке издвоје оне прецењене своте („имовине“) и пребаце у такозвану „лошу банку“ - а онда ће их бити могуће постепено отписивати, све до нивоа њихове стварне вредности, па их на основу те стварне вредности вратити на тржиште.

Народне (централне) банке морају да поведу бригу да банкарски систем има довољно готовине, тако да се голим царевима обезбеде бар гаће. Иако у спасавању банака од последица погрешних финансијских прорачуна има моралних ризика, ипак оне нису биле једине у тим својим финасијским гресима. Банкарски нису били ти који су измислили евро. Али, ако би терет спасавања банака највише пао на плећа њихових руководиоца, акционара и поседника обвезница – то би помогло да се умире протести јавности.

Када суседова кућа гори – мада тај сусед још и не схвата да му је кућа у пламену – тешко је да осећаш да не треба да зовеш ватрогасце

Усред свега овог – има мало тога што би британска влада могла учинити. Већ сада је конзервативцима тешко да сакрију своје задовољство што Британија није у систему евра. А, ако би наши министри покушавали да дају савете, можда би изгледало да зачикују ЕВРО-пљане. Када суседова кућа гори – мада тај сусед још и не схвата да му је кућа у пламену – тешко је да осећаш да не треба да зовеш ватрогасце. Они би нас онда само оптуживали да смо их већ упозоравали: „па, казали смо вам да је стварно тако“.

У ствари, то и јесмо чинили. Ми – као пасивни посматрачи самртних грчева еврозоне,

можемо само још да се надамо да превише пламенова неће да прескочи преко Ламанша [3].
У свему томе, има мало тога што наша влада може учинити.

Превод са енеглеског: **Василије Клефтакис**

[1] У тој менталној болести постоји више подтипова (не ради се о халуцинацијама). У овом случају, аутор циља на “грандиозни” подтип: Пацијент је убеђен да је највећи, најјачи, најбржи и најинтелигентнији на свету. (Прим. прев.)

[2] Скоро натприродни вођа за кога сматрају да је у стању да створи идеални свет у складу са Божанским намерама. (Прим. прев.)

[3] Парадоксално, мада се у преносном (финансијском) смислу то (још?) изгледа није у потпуности догодило – Енглеска сада ипак реално гори у правим пламеновима све ширих друштвених немира. “Ругала се шерпа лонцу”? (Прим. прев.)